

JAVIER MARÍAS
ZAMILOVANOSTI

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

**JAVIER
MARÍAS
ZAMILOVA
NOSTI**

Přeložila Blanka Stárková

Mercedes López-Ballesterosové

*za to, že mě navštěvuje
a vypráví mi*

&

Carme López Mercaderové

*za to, že se mi dál směje do ucha
a že mi naslouchá*

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie.

Za obsah publikace odpovídá výlučně autor.

Publikace nereprezentuje názory Evropské komise
a Evropská komise neodpovídá za použití informací,
jež jsou jejím obsahem.

GR pro vzdělávání a kulturu

Program Kultura

MINISTERSTVO
KULTURY

LOS ENAMORAMIENTOS

Copyright © 2011 by Javier Marías

Translation © Blanka Stárková, 2015

ISBN 978-80-7432-483-3

l.

Když jsem naposledy viděla Miguela Desverna či De-verna, bylo to také naposledy, kdy ho viděla jeho žena, což nepřestalo být podivné a možná nespravedlivé, byla přece jeho žena, kdežto já byla pouhá neznámá a nikdy jsem s ním nevyměnila ani slovo. Ani jeho jméno jsem neznala, to jsem se dozvěděla, až když už bylo pozdě, když se v novinách objevila jeho fotka, ubodaný muž polosvlečený z košile, z něhož se vzápětí stane mrtvý, pokud už mrtvým nebyl pro své nepřítomné vědomí, které se už nikdy nezpřítomnilo: poslední, co si musel uvědomit, bylo, že ho ubodávají omylem a bez příčiny, to znamená pitomě, a navíc znovu a znovu, bez záchrany, ne jen jednou, s vůlí odstranit ho ze světa a vyhostit ho z povrchu země, teď a tady. Pozdě na co, ptám se sama sebe. Po pravdě řečeno nevím. To jenom že když někdo zemře, pomyslíme si, že už je pozdě na cokoliv, na všechno – tím spíše na to, abychom na něho čekali – a prostě ho vyškrtáme ze seznamu. I naše blízké, i když nás to stojí mnohem víc, i když je oplakáváme a jejich obraz nás v mysli provází doma i na ulici, i když si dlouho myslíme, že si nezvykneme. Ale od počátku – od chvíle, kdy nám umřou – víme, že už s nimi nemáme počítat ani v tom nejmenším, na banální telefonát nebo na hloupou otázku („Nenechal jsem si tam klíčky od vozu?“ „V kolik šly dneska děti z domova?“), na nic. Nic je nic. Ve skutečnosti je to nepochopitelné, protože to předpokládá mít jistotu, a to je v rozporu s naší přirozeností: jistotu, že kdosi už nepřijde, že už nic neřekne, že už nikdy neudělá krok – aby se přiblížil, nebo odloučil –, nepodívá se na nás, neuhne pohledem. Nevím, jak to dokážeme vydržet a vzpamatovat se z toho. Nevím, jak dokážeme chvilkami zapomínat, když už přešel čas a vzdálil nás od nich, znehybnělých.

Ale předtím jsem ho mnohokrát po ránu vídala a slychala ho mluvit a smát se, skoro každé ráno po několik

let, časně, ale ne příliš, ve skutečnosti jsem přicházela do práce trochu opožděně, abych mohla chvilku pobýt s tou dvojicí, ne s ním – aby se mi nerozumělo špatně –, ale s nimi oběma, ti dva mi před začátkem pracovního dne dávali klid a radost. Stala se z nich skoro povinnost. Ne, povinnost není to pravé slovo pro něco, co nám poskytuje klid a potěšení. Snad jakási pověřivost, ačkoli ani to ne: ne že bych věřila, že budu mít špatný den, když s nimi neposnídám, chci říct na dálku; jenom jsem ten den začínala v horší náladě nebo s menším optimismem, pokud jsem před sebou neměla pohled, který mi každodenně poskytovali, obraz světa v pořádku či v harmonii, chcete-li. Totiž světa, vlastně jeho maličkého zlomku, kterého si jen málokdo z nás všímá, jak tomu bývá s každým zlomkem nebo životem, i tím nejvěřejnějším či nejvíc exponovaným. Nechtělo se mi prosedět zavřená řada hodin, aniž jsem je předtím viděla a pozorovala, ne pokradmu, ale diskrétně, rozhodně jsem si je nepřála obtěžovat nebo je uvádět do rozpaků. Bylo by neodpustitelné je zaplašit, když už pomínu, že bych na tom trčila já. Těšilo mě, že dýchám stejný vzduch nebo že jsem součástí jejich ranní krajiny – nepovšimnutou součástí –, než se rozejdou, pravděpodobně do dalšího jídla, kterým možná byla až večeře, a tak po mnoho dní. Posledního dne, kdy jsme ho jeho žena a já viděly, už spolu povečeřet nemohli. Ani poobědvat. Čekala na něj dvacet minut v restauraci, udivená, ale bez obav, až zazvonil telefon a jí se zhroutil svět, a nikdy víc už na něj nečekala.

Od prvního dne mi bylo zřejmé, že jsou očividně manželé, on kolem padesátky, ona o nějaký ten rok mladší, nejspíš jí ještě nebylo čtyřicet. Nejvíc těšilo vidět na nich, jak je jim spolu dobře. V hodině, kdy skoro nikdo není k ničemu, natož aby se veselil a smál, si ustavičně povídali, žertovali a měli se k sobě, jako by se právě potkali či dokonce seznámili, a ne jako by společně vyšli z domova, nechali děti ve škole, současně se upravovali – možná ve stejné koupelně –, probudili se ve stejné posteli a první, co každý z nich uviděl, byla samozřejmě manželova a manželčina tvář, a tak den za dnem už hezkou řádku let soudě podle dětí, které s nimi několikrát přišly, holčičce muselo být tak osm a chlapci, který se ohromně podobal otci, asi čtyři.

Otec se oblékal trochu postaru, ale rozhodně ne směšně nebo zastarale. Chci říct, že vždycky chodil v obleku a všechno na něm ladilo, košile na míru, drahé střídme kravaty, kapesníček v kapsičce saka, manžetové knoflíky, čistoskvoucí šněrovací polobotky – černé nebo semišky, ty jenom koncem jara, ke světlým oblekům –, pěstěné ruce s manikúrou. Přes to všechno nebudil dojem namyšleného manažera nebo nějakého přemrštěného snoba. Vypadal spíš jako muž, kterému by vychování nedovolilo vyjít na ulici oblečený jinak, přinejmenším ne v pracovní den; to oblečení u něho působilo přirozeně, jako by ho otec naučil, že od jistého věku je namístě šatit se takhle, nezávisle na módách, zastarávajících už ve chvíli svého zrodu, i na současné hadrnické době, která se ho neměla proč týkat. Prostě klasika, do té míry, že jsem u něho nikdy nezpozorovala žádnou drobnou výstřednost: nesnažil se být originální, ačkoliv tak nakonec trochu působil v prostředí oné kavárny, kde jsem ho pokaždé vídala, i našeho ledabylého města. Dojem přirozenosti posilovala jeho nepochybně srdečná, veselá,

ne však bodrá povaha (například k číšníkům nebyl familiérní, vykal jim a choval se k nim s vlídností už nevídanou, ale bez nějaké nasládlosti); pravda, pozornost poněkud budil jeho častý smích, téměř pohoršlivý, ale rozhodně ne nepříjemný. Smát se uměl, hlučně, ale upřímně, ze sympatie, nikdy tak, aby zalichotil nebo podkuřoval, nýbrž jako by vždycky reagoval na něco, co ho skutečně pobavilo, a toho bylo hodně, velkorysý muž, vnímavý k situační komice a připravený ocenit žert, přinejmenším slovní. Možná ho bavila jeho žena, obecně vzato existují lidé, kteří nás rozesmávají, třebaže se o to nesnaží, je to hlavně tím, že je nám s nimi dobře, a tak stačí málo, aby se člověk zasmál, stačí jen je vidět, být s nimi a poslouchat je, i když neříkají nic světoborného nebo dokonce plácají, co jim slina přinese na jazyk, a přece nám to všechno připadá vtipné. Zdálo se, že jsou takovými jeden pro druhého; a i když bylo znát, že jsou manželé, nikdy jsem je nepřistihla při nějakém falešném cukrování, při vyumělkovaném, anebo jen nastudovaném gestu jako u některých párů, které spolu žijí dlouhé roky a myslí si, že musejí okatě dávat najevo, jak jsou pořád zamilovaní, jako by to byla zásluha, která je zhodnocuje, nebo ozdoba, která je krásí. Spíš než nějaké miliskování to vypadalo, jako by si chtěli být sympatičtí a působit si potěšení; nebo jako by si jeden druhého tak cenil a měl ho rád už před sňatkem nebo předtím, než spolu začali chodit, že by si ho spontánně vybral za všech okolností – ne z manželské povinnosti, ne z pohodlí, ze zvyku nebo snad z věrnosti – za druha či společníka, přítele, partnera v rozhovoru nebo partáka s jistotou, že ať se má cokoliv přihodit nebo stát, ať se má cokoliv vyprávět nebo poslouchat, vždycky to s někým jiným bude méně zajímavé nebo zábavné. Bez ní v jeho v případě, bez něho v případě jejím. Bylo v tom kamarádství, a hlavně přesvědčení.

Miguel Desvern či Deverne měl velmi příjemné rysy a mužně srdečný výraz, což ho zdálky dělalo přitažlivým a vedlo mě k předpokladu, že zblízka musí být neodolatelný. Asi jsem si ho všimla dřív než Luisy, anebo on mě snad přiměl, abych si povšimla i jí, protože ji jsem sice často vídala bez manžela – z kavárny odcházel dřív, kdežto ona se skoro pokaždé ještě pár minut zdržela, někdy sama, s cigaretou, někdy s jednou či dvěma kolegyněmi z práce, matkami ze školy či přítelkyněmi, které se k nim tu a tam po ránu na poslední chvíli připojily, když už se manžel chystal rozloučit –, ale jeho jsem bez manželky neviděla nikdy. Obraz jeho samotného pro mě neexistuje, vždycky jenom s ní (to byl jeden z důvodů, proč jsem ho zpočátku v novinách nepoznala, nebyl tam s Luisou). Ale vzápětí mě začali zajímat oba, pokud je zajímat správné sloveso.

Desvern měl krátké, husté a hodně tmavé vlasy, prošedivělé jen na spáncích, kde se mu víc kudrnatily (kdyby si dal narůst kotlety, kdoví, jestli by se mu nezkroutily do nemístných prstýnků). Pohled měl živý, klidný a veselý, a když naslouchal, probleskovala mu v očích jakási bezelstnost nebo chlapeckost člověka, kterého život povětšinou baví anebo jím nehodlá projít, aniž by si užil spoustu příjemných stránek, které obnáší i v těžkostech a neštěstích. Pravda, těch asi zakusil pramálo ve srovnání s nejběžnějšími lidskými osudy, což mu jistě pomohlo zachovat si ony důvěřivé a usměvavé oči. Byly šedé a zdálo se, že všechno registrují, jako by všechno bylo nové, i to bezvýznamné, co se před nimi každodenně opakovalo, kavárnu v horní části ulice Príncipe de Vergara, číšníky, mou němou postavu. V bradě měl důlek. Připomínalo mi to jeden filmový dialog, nějaká herečka se tam ptá Roberta Mitchuma nebo Caryho Granta nebo Kirka Douglase, už nevím, jak se v tom místě holí,

a dotkne se důlku ukazovákem. Každé ráno jsem měla chuť vstát se od stolu, přistoupit k Devernovi, položit mu stejnou otázku a zlehka se jeho důlku dotknout palcem nebo ukazovákem. Vždycky byl výborně oholený, včetně důlku.

Mne si všímali mnohem méně, nekonečně méně než já jich. Objednávali si snídani u baru, a když je obsloužili, odnášeli si ji ke stolku u okna do ulice, kdežto já jsem sedávala víc vzadu. Na jaře a v létě jsme všichni sedali na venkovní zahrádce a obsluha nám podávala jídlo a pití otevřeným okénkem v úrovni pultu, takže hosté chodili sem a tam a měli větší oční kontakt, protože jinak to nešlo. Jak Desvern, tak Luisa se mnou tu a tam zkrížili pohled, pouze zvědavý, nezáměrný, nikdy utkvělý. Desvern se na mě nikdy nepodíval vtíravě, káravě nebo domýšlivě, to by byl konec, a ani ona mi nikdy nedala najevo nějakou podezíravost, nadřazenost či nelibost, která by mě byla znechutila. Líbili se mi jako dvojice, oba spolu. Nepozorovala jsem je se závistí, o tu vůbec nešlo, nýbrž s úlevou, že v reálném životě může existovat něco, co jsem považovala za dokonalý pár. Připadali mi takoví tím spíš, že Luisin vzhled nešel dohromady s Devernovým, pokud jde o styl a oblékání. Vedle tak dobře oblečeného muže by člověk očekával ženu, která se obléká jako on, klasicky a elegantně, i když ne nutně tak, jak by se dalo předpokládat, v sukni a povětšinou na vysokých podpatcích, například v oblečení od Céline, s nápadnými náušnicemi a náramky, ale podle dobrého vkusu. Střídala naopak sportovní styl s jiným, nevím, zda ho nazvat svěžím, anebo nedbalým, každopádně to nebylo žádné fintění. Byla vysoká jako on, měla snědou pleť, polodlouhé tmavokaštanové, skoro černé vlasy a líčila se jen maličko. Když na sobě měla kalhoty – často džínsy –, nosila k nim obyčejnou bundu

a kozačky nebo boty bez podpatku; když měla sukni, brala si střevíce na polovysokém podpatku, nijak originální, skoro stejné, jaké nosilo mnoho žen v padesátých letech, anebo v létě lehké sandály, které odhalovaly útlá, na její postavu malá chodidla. Nikdy jsem na ní neviděla žádný šperk a místo kabelky nosila batůžek. Vypadala právě tak sympaticky a vesele jako on, i když se nesmála tak zvučně; zato stejně snadno a možná vřeleji – zářivé zuby jí dodávaly trochu dětský výraz –, takhle se nejspíš smála od nějakých čtyř let, neovladatelně –, anebo tak působily tváře, v nichž se jí dělal dolíček. Jako by si byli zvykli dát si spolu pauzu po skončení ranního zmatku, obvyklého v rodinách s malými dětmi, než se každý z nich vydá do práce. Chvilka pro ně, aby se od sebe neodtrhli uprostřed té honičky a ještě si popovídali, kladla jsem si otázku, o čem tak živě hovoří nebo co si vyprávějí – jak to, že si toho mají tolik co vyprávět, když spolu vstávají i uléhají a každý z nich určitě ví, o čem uvažuje a co dělá ten druhý –, z jejich rozhovoru ke mně doléhaly jen útržky nebo jednotlivá slova. Jednou jsem zaslechla, že ji oslovuje ‚princezno‘.

Abych tak řekla, přála jsem jim to nejlepší na světě jako oněm filmovým nebo románovým postavám, kterým člověk straní hned od začátku, a přitom ví, že se jim stane něco zlého, že se jim v jednu chvíli něco zašmodrchá, jinak by film nebo román neexistoval. Ale ve skutečném životě tomu tak nemuselo být a já jsem doufala, že je každé další ráno uvidím takové, jací byli, že nezjistím jednoho dne, že se jeden nebo oba odcizili, že nevědí, co si říct, nedočkaví, kdy už si zmizí z očí, ve tváři výraz vzájemného podráždění či lhostejnosti. Znamenali pro mne krátké, skromné představení, které mi zvedalo náladu, než jsem vkročila do nakladatelství, abych se utkala se svým megalomanským šéfem a jeho otravnými autory.

Pokud Luisa s Desvernem pár dní nepřišli, chyběli mi a pracovní den byl pro mne tíživější. Do jisté míry jsem se vůči nim cítila dlužnicí, poněvadž mi den co den nevědomky a nezáměrně pomáhali a umožňovali mi spřádat fantazie o jejich životě, který mi připadal natolik bez poskvrny, že jsem byla ráda, že si v té věci nemůžu nic zjistit ani ověřit, a tudíž ani vystřízlivět ze svého přechodného okouzlení (v mém životě bylo skvrnek mnoho a po pravdě řečeno jsem si na ty dva nevzpomněla až do následujícího rána, kdy jsem v autobuse nadávala, že musím tak brzo vstávat, to mě jednou zničí). Byla bych jim ráda poskytla něco podobného, ale nešlo to. Nepotřebovali mě, pravděpodobně nepotřebovali nikoho, byla jsem téměř neviditelná, jejich spokojenost mě vymazala. Jenom dvakrát, když odcházel a nejprve jako obvykle políbil Luisu na rty – nikdy jeho políbení nepřijímala vsedě, pokaždé vstala, aby je opětovala –, pokynul mi lehce hlavou, skoro jako by se ukláněl, poté co povytáhl krk a zvedl ruku na rozloučenou s číšníky, jako bych byla jedna z nich, ale ženského rodu. Když jsem odcházela já – pokaždé po něm a dříve než ona –, udělala jeho pozorná žena v obou případech, kdy mě takto poctil její muž, podobné gesto. Ale když jsem chtěla pozdrav opětovat ještě nepatrnějším pokynutím, on i ona už odvrátili pohled a neviděli mě. Tak rychlí byli, nebo obezřetní.

Vídala jsem je, ale nevěděla, kdo jsou ani čím se zabývají, i když nepochybně byli při penězích. Možná nekdovíjací boháči, ale zaručeně dobře zajištění. Chci říct, že v onom prvním případě by nevozili děti do školy osobně, jak podle mě určitě dělali před svou pauzou v kavárně, možná do školy Estilo, která byla docela blízko, třebaže v té oblasti je jich víc, rekonstruované usedlosti ve čtvrti El Viso, vilky, jak se jim kdysi říkalo, sama jsem do jedné takové chodila do školky, v ulici Oquendo kousek odtamtud; ani by téměř každodenně nesnídali v té obyčejné místní kavárně a neodcházeli by kolem deváté každý do svého zaměstnání, on chvíli před devátou, ona chvíli po deváté, jak mi potvrdili číšníci, když jsem se jich na ně vypytovala, a také jedna kolegyně z nakladatelství, s níž jsem potom probírala tu strašnou událost a která, ačkoli je neznala víc než já, se nějak dopídila pár údajů, myslím, že zlomyslné drbny si vždycky najdou způsob, jak se cokoliv dozvědět, zvláště když je to negativní nebo je v tom nějaké neštěstí, třebaže se jich to vůbec netýká.

Jednoho rána na konci června se neukázali, což nebylo nijak zvláštní, občas se to stávalo, předpokládala jsem, že někam jeli nebo jsou příliš zaneprázdnění a nemohou si dopřát oddych, který je zřejmě tolik těšil. Pak jsem skoro na týden odjela já, šéf mě poslal na jeden pitomý knižní veletrh v zahraničí, abych mu tam dělala píár a spíš než co jiného kašpárka. Když jsem se vrátila, stále nepřicházeli, žádný den, a to mě zneklidnilo, spíš kvůli mně než kvůli nim, protože jsem najednou přišla o svou ranní vzpruhu. Jak snadno někdo zmizí, říkala jsem si. Stačí, aby změnil práci nebo se přestěhoval, a člověk se o něm už nikdy nic nedozví a v životě už ho nevidí. Nebo se mu jen změní pracovní doba. Vztahy jen od vidění jsou hrozně křehká věc. To mě vedlo k otázce,

jestli bych s nimi přece jen někdy neměla prohodit pár slov, když jim tak dlouho přikládám radostný význam. Ne že bych je chtěla obtěžovat nebo jim kazit tu chvíli vzájemné společnosti, anebo s nimi navazovat styky mimo kavárnu, to ne, to nepřicházelo v úvahu; jenom jim projevit své sympatie a úctu, od té chvíle je zdravít, a pocítovat tak povinnost rozloučit se, pokud bych jednou z nakladatelství odešla a už se sem nevrátila, a trochu je přimět, aby udělali totéž, pokud by se přestěhovali nebo změnili zvyky, tak jako nás majitel obchodu v naší čtvrti zpravidla upozorní, že zavře nebo přemístí krám, nebo jako sami dáváme div ne každému vědět, když se chystáme přestěhovat. Aspoň vědět, že přestaneme vídat každodenní lidi, třebaže jsme je vždycky vídali na dálku nebo utilitárně a ani si nevšimli, jak vypadá jejich obličej. Ano, to se obvykle dělává.

Takže jsem se nakonec zeptala číšníků. Odpověděli mi, že pokud vědí, ti dva už odjeli na prázdniny. Znělo to spíš jako předpoklad než jako fakt. Na dovolenou bylo trochu brzy, ale někteří lidé raději opouštějí Madrid v červenci, kdy je vedro nejpalčivější, anebo si snad Luisa s Devernem mohli dovolit odjet na oba měsíce, vypadali na to dost majetně a svobodně (možná jejich platy závisely na nich samotných). Bylo mi sice líto, že budu svou malou ranní vzpruhu postrádat až do zří, ale zároveň mě uklidnilo vědomí, že se pak zase vrátí a že nezmižela z povrchu mého světa navždycky.

Pamatuji se, že mi v těch dnech padl do očí novinový titulek o ubodání nějakého madridského podnikatele a že jsem rychle otočila stránku, ani jsem nepřečetla celý text, právě kvůli obrázku, který zprávu doprovázel: snímku muže ležícího na vozovce uprostřed ulice, bez saka, kravaty i košile, anebo s košilí rozepnutou a s vytaženým podolkem, nad ním sanitáři, kteří se ho pokoušejí oživit,

zachránit, kolem kaluž krve a ta bílá košile nasáklá a potřísněná, nebo jsem si to představila, když jsem fotku zahlédla. Z toho úhlu nebylo dobře vidět jeho obličej, každopádně jsem si ho neprohližela, nesnáším současnou novinářskou mánii nešetřit čtenáře či diváka těch nejbrutálnějších výjevů – anebo si je žádají právě oni, ti lidi musejí být blázni; ale nikdy nikdo nežádá nic než to, co už zná a co už dostal –, jako by nestačil slovní popis, bez nejmenších ohledů ke zmasakrovanému jedinci, který se už nemůže bránit ani se uchránit pohledů, jimž by se za jasného vědomí nikdy nevystavil, tak jako by se před neznámými ani známými neukazoval v županu či v pyžamu, protože by měl za to, že v se něm ukazovat nemůže. A protože fotografovat mrtvého nebo umírajícího, tím spíš, když zemřel násilně, považují za zneužití a krajní nedostatek úcty k někomu, kdo se právě stal obětí či nebožtíkem – když je ho ještě možné vidět, je to, jako kdyby úplně nezemřel nebo docela nepominul, a tak je třeba nechat ho skutečně zemřít a vystoupit z času bez nemístných svědků a bez publika –, nehodlám se účastnit onoho zvyku, do kterého jsme tlačeni, nemám chuť se dívat na něco, na co jsme ponoukáni či téměř nuceni se dívat, a připojit své zvědavé a zděšené oči ke statisícům jiných, jimž při tom pohledu nejspíš prochází hlavou s potlačovanou fascinací či bezpečnou úlevou: „Nejsem to já, je to někdo jiný, tady ten přede mnou. Nejsem to já, protože vidím jeho tvář, a není moje. Čtu v novinách jeho jméno, a ani to není moje, neshoduje se, tak se nejmenuji. Došlo na jiného, co asi udělal, do jakých čachrů nebo dluhů se asi zapletl, co strašného mohl provést, že ho probodali jako řešeto. Já v ničem nejedu, nemyslím, že bych měl nepřátele, jsem z obliga. Anebo jedu, dělám nepravosti, ale nechytli mě. Naštěstí je to jiný a nejsem to já, ten mrtvý, kterého

nám tady ukazují a o kterém se píše, takže jsem v bezpečí víc než včera, včera jsem vyvázl. Tady ten ubožák to naopak schytl. ‘ Ani na okamžik mě nenapadlo spojit si onu zprávu, kterou jsem pominula, s tím příjemným a usměvavým mužem, jehož jsem každý den vídala u snídaně a jenž mi spolu se svou ženou nevědomky prokazoval tu nekonečnou laskavost, že mi zvedal náladu.

Ti dva mi chyběli ještě několik dní po tom, co jsem se vrátila ze služební cesty, i když jsem věděla, že nepříjdou. Do nakladatelství jsem teď přicházela včas (zaplatila jsem snídani a hotovo, nebylo proč otálet), ale poněkud skleslá a s větší nechutí, je překvapující, jak špatně naše rutina přijímá změny, i ty k lepšímu, tahle to nebyla. Víc než jindy se mi protivilo dát se do práce, vidět, jak se šéf naparuje, a vyřizovat příšerně otravné telefonáty nebo návštěvy autorů, což byl jeden z úkolů, který mi nakonec bůhví proč připadl, snad proto, že jsem byla náchylná všimnout si jich víc než moji kolegové, kteří před nimi rovnou prchali, hlavně před těmi nejnamyšlenějšími a nejnáročnějšími, to na jedné straně, a na druhé před největšími otravy a magory, před osamělci, před zoufalci, před těmi, kteří nevěrohodně koketovali nebo začínali den vytočením našeho čísla, aby někomu pod jakoukoli záminkou sdělili, že jsou ještě na světě. Divní lidé, většinou. Vstávají, jak si lehli, v myšlenkách u těch svých neskutečností, které jim nicméně zabírají tolik času. Ti, co žijí z literatury a jejích odvozenin, a nechodí tudíž do zaměstnaní – a je jich čím dál víc, tenhle džob nese, na rozdíl od toho, co se tvrdí, hlavně nakladatelům a distributorům –, se nehnou z domova a jedině, co musejí, je znovu si sednout k počítači nebo k psacímu stroji – pořád se ještě najde nějaký ten pošuk, co píše na stroji, a my mu pak musíme skenovat odevzdané texty – s nepochopitelnou sebekázní: aby člověk pracoval na něčem, co mu nikdo nenařizuje, na to musí být trochu nenormální. Takže jsem neměla zrovna náladu a trpělivost pomáhat se obléct, jak jsem dělala skoro denně, jednomu romanopisci jménem Cortezo, který mi pravidelně volal pod nesmyslnými záminkami, jen aby se vzápětí zeptal, ,když už tě mám na drátě’, jestli si myslím, že dobře zkombinoval oblečení, když si vzal